

LO CRIT D'ESPANYA

SETMANARI CARLISTA ILUSTRAT

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

EN BARCELONA: trimestre. 1 pesseta
 FORA: ídem. 1'25

ULTRAMAR Y EXTRANJER

Trimestre. 2'50 pessetas

Número corrent: 5 céntims.

ADMINISTRACIÓ:

EN LA BIBLIOTECA TRADICIONALISTA
 RONDA DE LA UNIVERSITAT N.º 14

APARTAT DE CORREUS 147

Teléfono núm. 1150

Número atrassat: 10 céntims.

D. Frederick Soduje

Es lo del jove advocat y distingit redactor de *El Alavés*, don Frederich Sodupe. Ab motiu d' escriurer un article que feya referencia á l' abolicio del furs, fou tancat á la presó com si fos un vulgar criminal. Afortunadament, ja l' han posat en llibertat. De son pare, don Alvaro de Sodupe, ne guarda grans recorts lo partit carlista.

Nostres correligionaris de Vitoria aprecian en lo que valen las qualitats de nostre personatge, y molt esperan de sa joventut y de son talent.

Mentres los portugueses transforman sa nació en un mercat de Calaf y posan las peras á quarto á la monarquía constitucional, lo general *Bum-Bum* prepara las maniobras que ja saben mos lectors.

Aquestas farán maniobrar á molta gent.

Ja are 's nota en la vila de Calaf y en sos inmediatecions un moviment desusat, que introduheix la pó en lo ánimo de certa gent.

Los pagesos dihen que las maniobras farán més mal á las vinyas que una pedregada, y donan irremisiblement per perduda la cullita del any que ve, si lo general *Bum-Bum* comet la inhumanitat de posarse botas.

Altres, en vista dels restaurants que se instalan lo mateix en los camps de fabas que á la falda de un paller, preguntan si las maniobras han d' ésser de mandíbulas.

Y per aixó no es estrany que al parlar del assumpto alguns diguin:

A *calá* hi anirán moltíssimas personas.

Tot es maniobrar.

La página més brillant del general *Bum-Bum* será indubtablement la página de Calaf.

Tots los noms de poblacions que sonaren durant la última guerra, apareixen en los periódichs ab motiu de las maniobras, com si haguessim retrocedit á aquells atzarosos temps. Que la caballería ocupará lo poble de Prats de Rey; que sortirà de Igualada un batalló; tals noticias se poden llegir aquests días, ni més ni menos que si la pau hagués sigut perturbada.

Una senyora se queixava amargament de que 's rescutessin recorts tant tristos, y me deya:

—¡Ay! jo tota me horroritzo quan sento anomenar aquests pobles que simbolisan tantas tragerias. Encara me sembla que veig á lo meu marit boca per avall un día que va caurer en basca de resultas de una mala mi-

rada que li doná en Savalls. ¡Pobre Geronil Desde allavors ja no va fer res més de bó, y cada nit somiava que tenia una bala en la boca del cor.

Los carlistas nos alegrém en cambi de que vaigi exercit tan numerós á n' els camps de Calaf.

Aixís veurán los que ho ignoran que nostres procediments polítichs han estat sempre hermosos com lo espectacle que 's veurá allí.

Per aixó may ha estat tan oportuna la ocasió com are pera dir á tothom quan comensin las maniobras: Aixó feyam nosaltres y molt més.

FLORDELÍS.

MÚSICA..... PROSAICA

La tempestat rugia, feréstaga; xiulava lo vent entre 'l brancatje, tot desfullat y sech. L' aygua queya furienta, y casi be emposava sentir del vent la fressa que l' aygua acompanyaba ab furiós espatech.

Mes ¿qué hi fá que 'l cel llensi la pluja á samaladas? ¿Qué hi fá que 'l vent arrenqui los roures com si res, y que 'l torrent arrastri mitj bosch en sas riuadas? Digueume: ¿Aixó qué importa al qui per las fibladas d' amor té 'l cor ençés?

Montat sobre d' un burro un jove desafia los elements en guerra, sens retrocedi un pas. Mes ¡ay! lo pobre burro ja casi desfallia; la sort que trobá auxili, puig que 'l vent l' empenyia ab forsa pe 'l detrás.

Son cor tan més glatía quan més camí avansava. —Trip, trap—lo pit l' hi feya com lo trot d' un caball. Desde la barretina als peus tot regalava y á voltas, á ne 'l burro, baixet l' hi murmurava: ¡Quan surtirém del ball!

¿Penseu que 'l pobre Lázaro s' havia tornat lelo perque ab lo temps que feya corria en la foscor? ¡Ah, noi que vos responguin Samson, Marsilla, Otelo y..... en Cánovas lo poeta (malaguanyat pralelo) y vos diran: L' amor.

Sí, sí; l' amor lo feya poch menos que insensible. Anava fent sa vía sempre de dret al nas. Aquella forta pluja, casi bé irresistible ell la desafiava valent, fort, inflexible..... ¡Per fí va veure 'l Mas!

Sa boca va sonriure; sos ulls una mirada llansaren d' amor plena envers l' antich casal, que dins de sas entranyas ne tenia guardada la reina dels seus somnis, la seva hermosa aymada de rostre angelical.

Ja hi es; baixa del burro..... una estaca hi havia en la paret..... lo ferma..... l' hi posa 'l morralet. S' atansa á una finestra..... escolta..... ¡re 's sentia! Dona tres truchs molt dolsos y murmura: ¡María! y ensemps llensá un xiulet.

Al cap d' un molt breu rato l' hereu de las Roquetas
(ó sia 'l mentat jove) veu que pausadament
s' obran de la finestra las duas portelletes
y..... (¡Quantas tonterías s' empescan los poetas (!)
per divertí á la gent!)

VOLTREGANÉS.

DESDE SARAGOSSA

INTERVIEW AB NOCEDAL

Sr. Director de LO CRIT D' ESPANYA:

Comenso la tasca de corresponsal de son periódich en est Congrés Católich, ab que vosté 'm va distingir, infringint un precepte.

«LO CRIT D' ESPANYA,—vosté va dir un día ab veu de mando,—no s' ha d' ocupar dels nocedalistas.»

Donchs jo, ab permís de vosté, m' ocuparé d' ells en aquesta carta, salvo sempre lo seu parer. Encara que sia per excepció, crech que no hi tindrà res que dir. Además, vosté sab millor que jo que las excepcions confirman las reglas generales.

Y aném per feyna.

Conforme quedárem, lo dissapte passat sortí d' eixa ciutat en direcció á la immortal pátria de la *Pilarica*. Venían ab mí carinyosos correligionaris, y en un vagó de segona l' estat majó, la infantería y lo *peixi minutti* del integrisme. Me expresso aixís perque en lo nocedalisme los partidaris ho son tot, ab lo qual tenen la gran ventatja de multiplicarse fácilmente.

Lo tren anava, donchs, ab la regularitat que van á Espanya: á pas de tortuga. Ab los meus companys havia agotat ja tots los temas de *cajón* y de política. Per altre part, la son me dominava. La nit anterior, arreglant las meas cosas y 'ls trastos que porto de viatge, vaig entregarme en *brazos de Morfeo*. En sa conseqüència, sentía un malestar especial y desitjava quelcom que m' espavilés.

Deu m' escoltá. Arribá lo tren á Lleyda, y ¡oh ilusió! veig á don Ramon Necedal que ab un billet de primera en la cinta del sombrero y un tapabocas al coll se dirigeix al meu departament.

Entra, y com qui volgués dir *veni, vidi y vici*, doná una mirada als passatjers, tancá ab gran estrépit la portella y diu ab veu ronca: *Buenas, señores*.

(Lo saludar ab lo nom de Deu fins en lo gremí dels integristas no deu estar de moda.)

Al veurer frente meu al mismíssim don Ramon, va crusar per mon cervell una idea ingeniosa.

Los periodistas, entre altres cosas, tenim de més que el restant del próxim grans recursos. Aixís es que un reporter deu tenir bon nas, més olfat y més *trastienda*.

La idea concebuda era aquesta: aprofitar l' ocasió de explorar á Necedal.

Lo projecte era atractiu; perque sondejar un lleal al jefe dels rebeldes es més difícil que á Peral explorar lo mar per medi del submarí.

Pero sense ser tossut, tinch gran dossis de paciència y vaig sortir ab la meva, com veurán vostés ara mateix.

Al moment d' haver pres asiento lo jefe dels integros (?), m' hi dirigeixo dihentli:

—Tinch l' honor de saludar al senyor Necedal. Aprofita la ocasió de felicitarlo un dels seus més entusiastas súbdits.

Don Ramon, mitj rissuenyo, mitj extranyat, contestá afectuosament al meu saludo, donantme una estreta de má, dihentme al propi temps:

—Vosté no es súbdit meu; se equivoca. Jo ho soch de vosté, perque soch depositari de la seva confiança, com á verdader tradicionalista que es vosté. (¡Com te equivocas Gutiérrez, vaig pensar jo!)

—Cregue que tinch una verdadera satisfacció al conéixer personalment. ¿Es vosté 'l mateix de *El Siglo Futuro*?

Y aquí vaig fer l' *enterat*, donantli sempre la rahó, per supuesto, de las qüestions nocedaleras.

Al principi de la conversació, á causa sens dupte de accentuar massa las paraulas, debía ser quelcom exagerat, perque en Necedal contestava ab cert recel.

Peró un cop vaig procurar posarme á tó, en Necedal se acomodá perfectament, baixant al terreno ahont lo volía. Allavors vaig dir: ha arribat l' hora, y embesteixo á Necedal.....

—Veig que s' han realisat vostres desitjos, que son los nostres: tots los correligionaris fan vía cap al Congrés.

—¡Oh company *queridíssim*! Es que allí s' ha de donar la gran batalla, la decisiva.

—¿Per ventura no está assegurada com á justa y santíssima qu' es nostra causa, que s' esperi una batalla decisiva?

—Devant de Deu, sí; peró los homes no 'ns creuhen del tot. Son cegos. L' element lleal de r. o. s' ha aliat ab lo episcopal y fins ab..... (aquí en Necedal se contentá en expresar lo seu pensament ab punts suspensius) pera perdrens y condemnarnos.

—¿Y vol dir que ho lograrán?

—Aixó es lo que mirém. Que 's tallin. Afortunadament, gracias á l' activitat nostre, creyém que 'l Congrés Católich servirà pera nosaltres. Ell nos donará la victoria, y ab ella l' apoyo del Papa y 'ls bisbes, y com á herencia 'l crédito que nos han robat los *carlistones*, que, «dicho sea de paso, son hoy más liberales que Riego».

—Peró ¿y com?

—Senzillament. En tots los temas del Congrés hi figuran nostres oradors. Serém majoría. Res podran los bisbes, los conservadors y 'ls carlistas. Nostre eloqüència; los fets, las paraulas d' adhesió y sumissió al Papa y á l' Iglesia, los desbaratarán completament. Per aixó tot l' integrisme estarà en l' immortal Zaragoza.

—¿Y quín resultat creu que 'n treurém d' aixó? ¿No será lletra morta? ¿No 'ns farán lo sort com tantas altres vegadas?

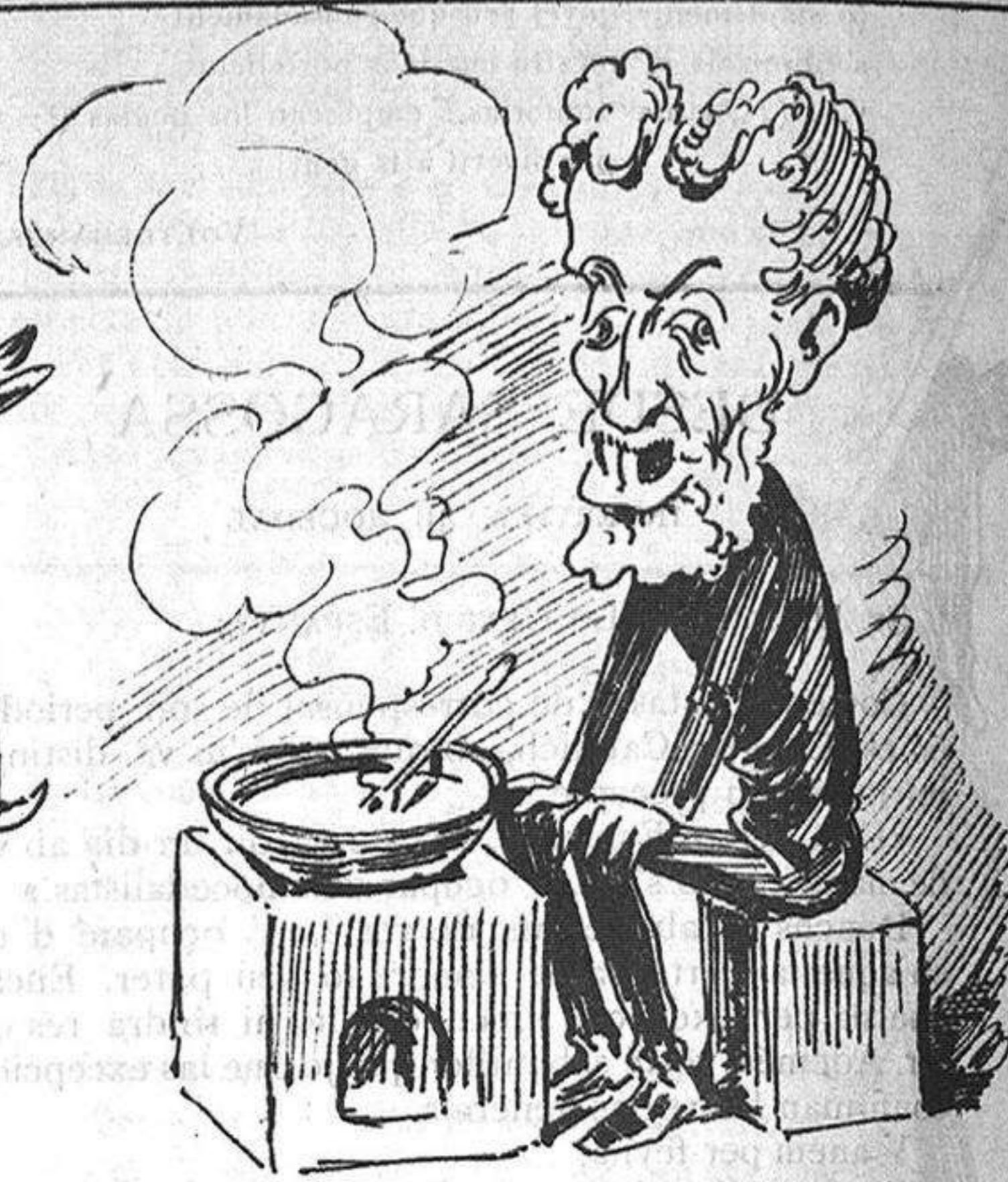
—Impossible. En vista de nostras declaracions, de nostras sumissió y obediencia, lo episcopat tindrà que felicitarlos y 'l Papa veurá clarament que la política integrista es l' única católica, apostólica y romana. En sa conseqüència, á més de conquistar nostras antigüas amistats, obtindrém un lloch enlayrat al costat del trono pontifici. Serém los hereus de la Iglesia. ¿*Qui podrá impedir l' efecte benéfich que produhirán los discursos de Sardá, Ortí y Lara y 'l meu? Ningú, ningú, ningú*. Desenganyis, ha arribat l' hora de nostra regeneració, y per alguns (moltes gracias) de nostra venjansa.

Al arribar aquí, don Ramon se disposava á continuar,

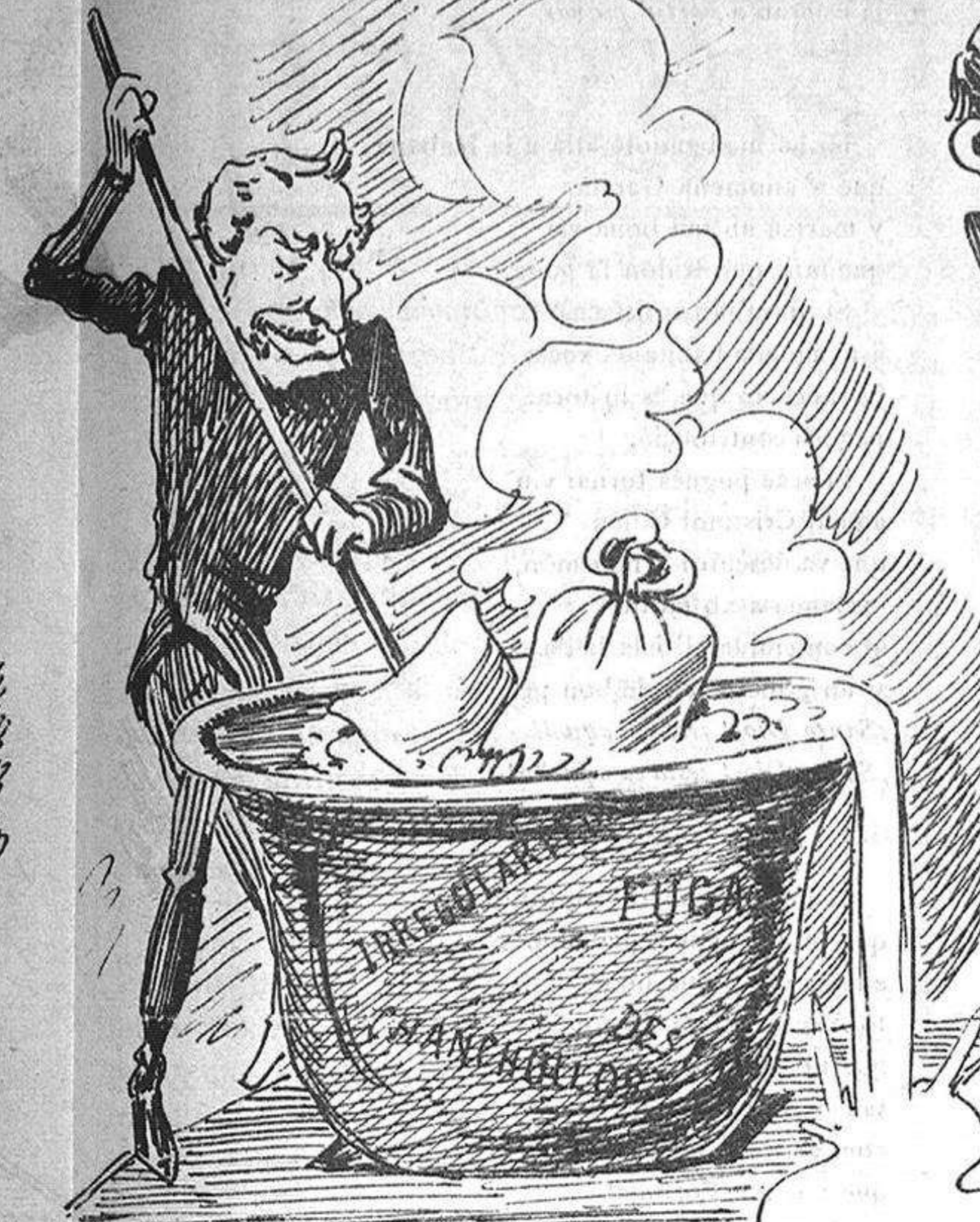
XANFAINA POLITICA

Tú á lo mon li podrás dir
si es qu' ab tot no m' acomodo...
Vaja, digas. ¿De quin modo
t' agrada més de morir?

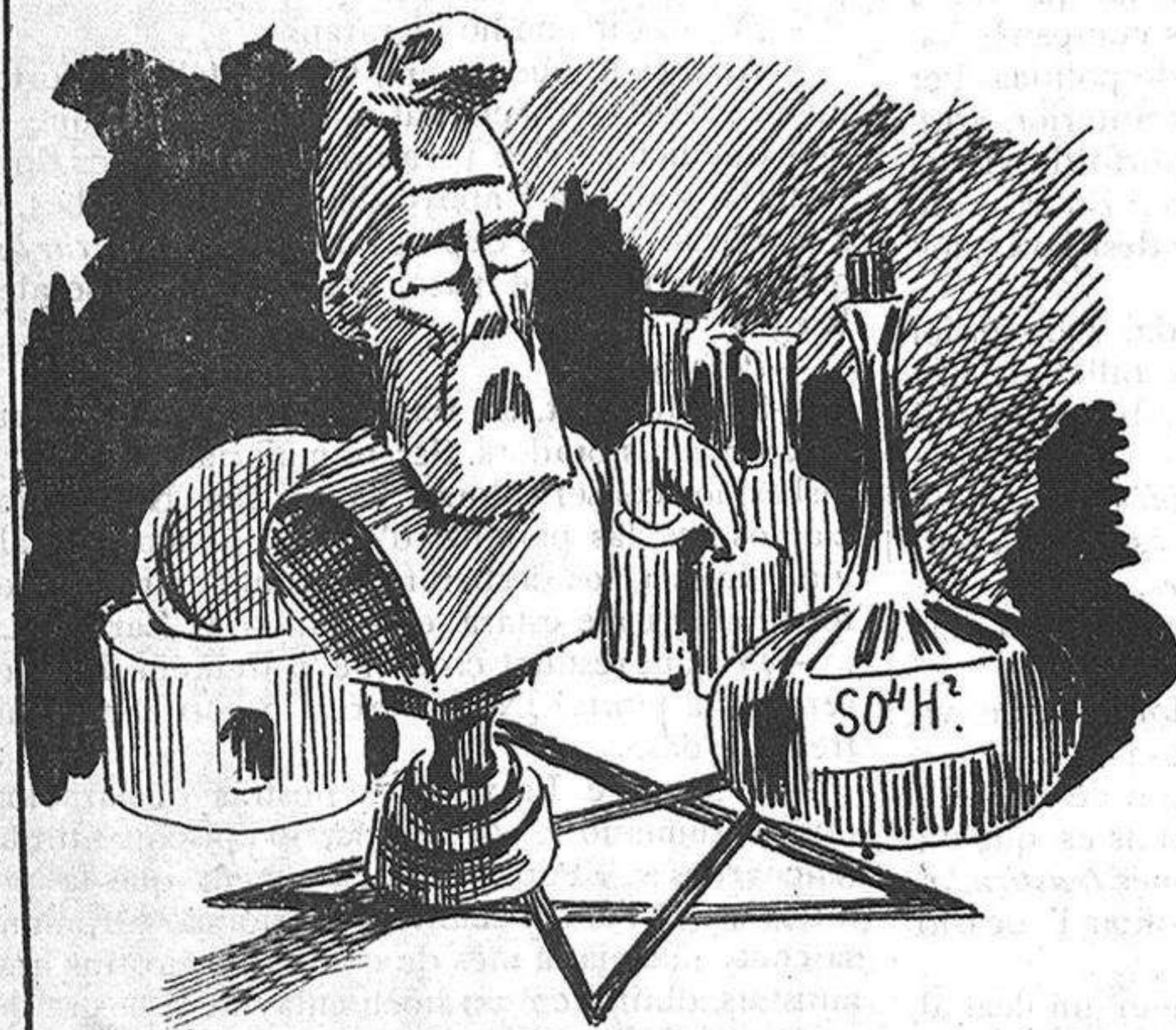
'M creya bè jo tot sol
poder montá un Restaurant,
y estich ara aquí mirant
què no se fer... ni un bunyoll!

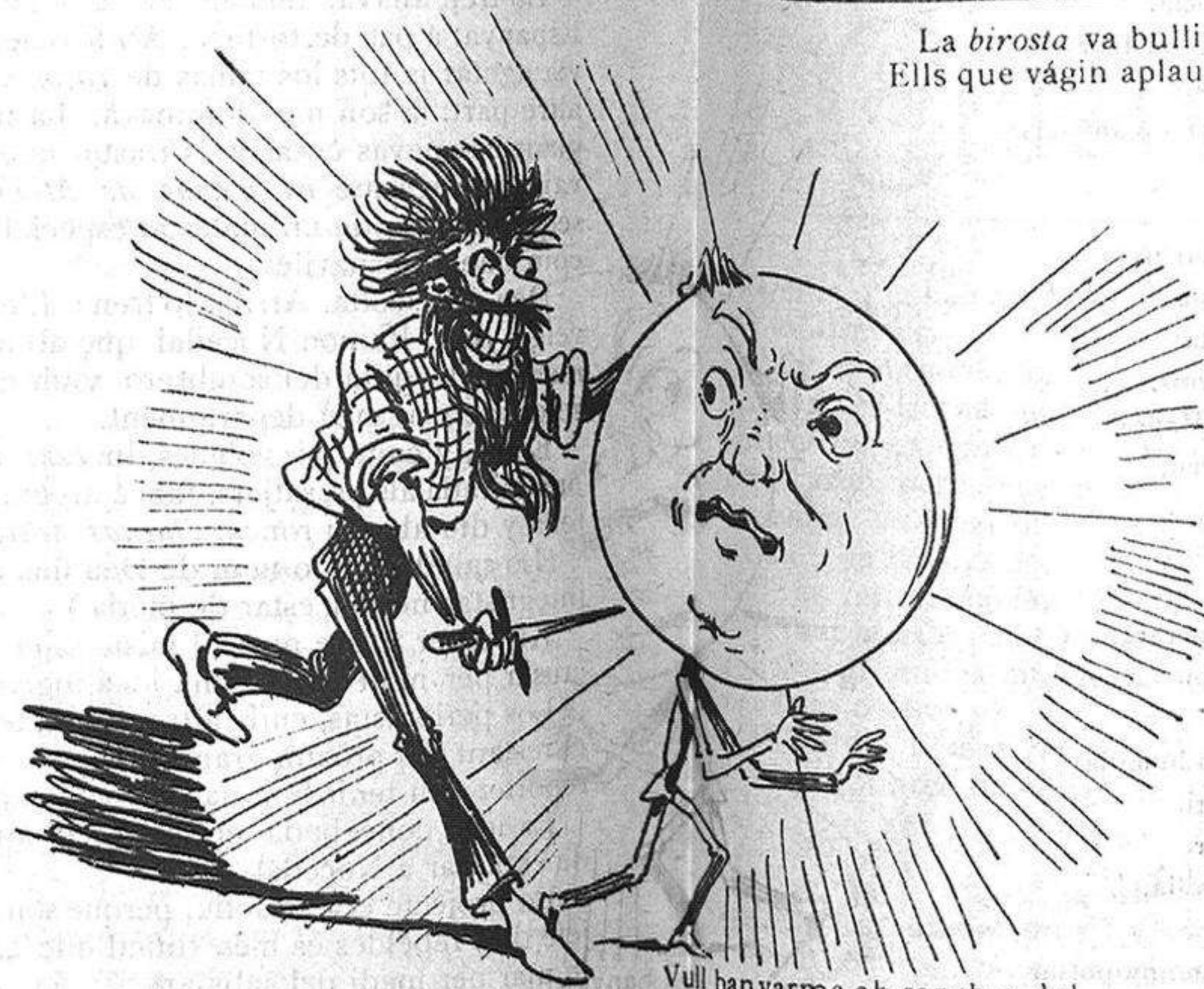
La birosta va bullint...
Els que vágin aplaudint.

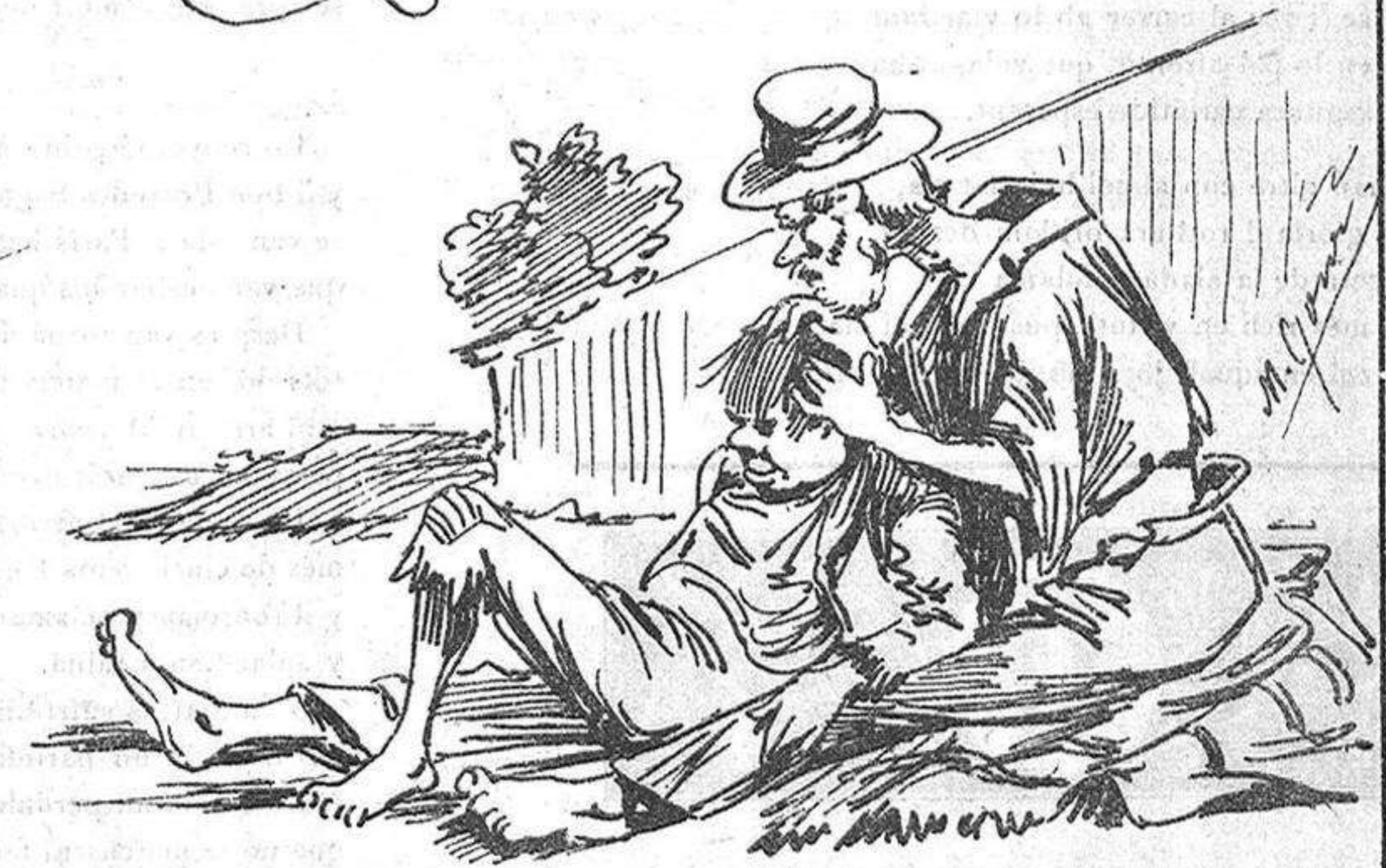
Mantenint ilusions bellas
aquí á Fransa 'm podré;
veyám si al fi acabaré
pèr sè un estanya-paellas!

No m' intimidan las lluytas
ni lo bon sentit m' arredra...
Ja sè que somnió truytas,
pero soch l' home de pedra!

Vull banyarme ab sanch y dol
fins olejá 'l firmament;
y no quedaré content
fins tallar la cara al Sol.

Quan lo Sol de llibertat
de plé al mon sos raigs enfili,
son programa realisat;
á la fi será... un idili
la ditxosa Humanitat.

quan rebé un recado de que en un vagó immediat de segona hi havia integristas que desitjaven véurel.

Al moment se despedí de mí dihentme *hasta luego*.

Y jo havia sortit ab la meua. A pesar de haver entrat en la tardó, los aucells encara cantan.

Ja som á Saragossa. Lo Congrès está funcionant ab ausencia de las hostes integristas.

¿Qué ha passat? Los bisbes han entés la treta dels nocedalistas, y han engegat á dida desde 'n Nocedal y Romea al *Pubill* de Figueras. Y 'l castell d'..... ilusions está á terra.

Entretant, res sabía de 'n Nocedal, quan avuy lo trobo en l' hotel d' Europa y 'm diu trayent xispas:

—¿Lo ha visto V.? ¡¡Qué infamia!!

Jo, escapantme 'l riure, no vaig poguer menos que contestar:

—¡¡¡Quina rifada!!!

M. DE C. F.

L' ÀNGEL DE LA CARITAT

¡Va ser l' àngel més bell.... Deu va cridar-lo
y va dirli: Teu lloch no es aquí dalt.
Vent de gloria á lo món va devallar-lo,
y per tornar al cel, ha de cridar-lo
lo só de la trompeta 'l jorn final.

Desde llavors, ab formas variadas
va cumplint sa missió per encontradas,
trepitjant ja cabanyas, ja palaus;
enfonsantse en catifas afelpadas
ó en lo fanch asquerós d' obscurs afraus.

Del combat al fragor tantós se 'l trova,
com curant l' apestat en freda arcoba;
ja se 'l veu al carrer ab lo viandant;
ja en lo pal afrentós que vidas roba,
la sagnosa cariátide esperant.

Quan altre cop al cel haja fet vía,
de gloria 'l rotllará brillant destell,
y será de la alada escolanía
lo més rich en virtuts, pus fins qui sía
al cel en aquell jorn ho deurá á n' ell.

A.

PESSICHS POLÍTICHS

Diu que 'n Martos y 'n Romero
van á fe un partit molt bó;
com á avenirse, s'avenen
y están á *partir un pinyó*.

Pero com son tan variables

y 'ls hi agradan tan las *riñas*,
abans que passin molts mesos
ja estarán á *partir pinyas*.

✱

Hi há un bandolé allá á la Habana
que s' anomena García,
y martxa ab tan bona vía
que fa 'l que li don la gana.

Si viure' ab satisfacció
á n' aquells habitants xoca,
ja saben lo que 'ls hi toca:
pagarli contribució.

Si acás pogués tornar viu
aquell Cristófol Colón
que va descubrí 'l nou món,
exclamaría ab motiu,
al contemplar l' isla bella
y un govern tan de bon pel:
¡Santo Dios! ¡este es aquel!
¡Santo Dios! ¡esta es aquella!

✱

Si pogués haberhi un tonto
que ho fos cent vegadas més
encara de lo que ho es
lo *Noy de Tona*, jo conto
que no fora un c.rc.m.l
tan bobo y de bona lley
com arriba á ser lo rey
que tenen á Portugal.

S' enten; si no es ficticia,
també podria ser que fos malicia.

Perque aquests lliberals
sempre son; ó molt murrís ó animals.

✱

Lo senyor Cristino Martos
y 'l bon Práxedes Sagasta
se van está á París hasta
que van acabar los quartos.

Després van torná á Madrid
tots dos en lo mateix tren,
y al arribar al *andén*
passá un cas molt divertit.

En Sagasta al arribá
més de cinch cents l' esperavan,
y 'l sonreían y aclamavan
y aplaudían á rabiá.

Y 'n Martos sufri una humilia.
No trobá ni un partidari.
Martxa com un perdulari
que no té amichs ni familia.

Y es perque 'l del tupé
será al poder antes de un any potser,
y l' altre no será may á cap puesto.
¡Oh poder atractiu del presupuesto!

ÁNGEL ROMÁNTICH.

NOVAS

Lo Círcul Tradicionalista de Balaguer ha invitat á nostre Director á la vetllada inaugural que 's celebrará lo día 19 del present. Si sas ocupacions li permeten, no deixarà de correspondrer á tan fina atenció.

·*·

El Amigo del Pueblo es un periódich de bona lley que ha vist la llum á Valencia, y quals condicions literarias y morals li donarán ben prompte una gran popularitat. Un periódich d' aquesta classe convenia en aquests temps que 's propagan entre las classes obreras las més descabelladas teorías, y per aixó felicitem de tot cor al director de *El Amigo del Pueblo* per tant acertada idea á la vegada que recomaném sa publicació á nostres lectors.

·*·

Desitjant publicar en lo día de San Carlos un gran número extraordinari, invitém á tots nostres coloboradors á que envihin per tot lo día 25 del present los treballs alusius á dita festa.

EBIDORIAS

Desde que han pujat al candelero los conservadors tot va al revés.

May ab més rahó que avuy día 's pot exclamar que Espanya es lo país de las viceversas.

Fins are las epidemias y altres plagas se desarrollan al istiu; però avuy, pera no ser menos que la conservadora, se desarrollan en temps que 'l fret deuría ser amo de la situació.

Be es veritat que fins lo fret s' ha declarat en *huelga*, imperant la caló per tot arreu.

Per aixó sembla que 'ns ha vingut á última hora á visitar lo cólera.

Millor dit, l' «enfermetat sospechosa».

Perque 'l nom de cólera ha passat á la historia.

·*·

Ab aquesta visita s' ha vist lo cel que manifestan per los seus administrats las autoritats conservadoras.

Quan ocorregueren los primers cassos, no hi havia res preparat.

Existeix de nom l' hospital de la Vinyeta, sens haverhi res que ho donés á compendrer. Are diuen que s' hi han pres algunas midas.

Además, los cadavres dels atacats han estat alguns d' ells trenta horas en los domicilis, perque constituiss en un focu d' infecció sens dubte.

Y aixís per l' istil.

Cada día nos aném convencent més de que vivim de miracle.

Si 'ls conservadors no saben conservar lo que deuen, que 's cambien lo nom.

Y aixís no enganyarán á ningú.

·*·

Ab motiu del Congrés Católich de Saragossa, la política va de baixa, perque aquell atrau la atenció de tothom.

Los verdaders católichs parlan d' ell ab entussiasme, y los lliberals ab relatiu respecte.

Los únichs que no filan dret, anteposant las sevas passions á tot lo del Congrés, son los íntegros.

Ab lo qual demostren ben clarament lo seu catolicisme acomodaticí.

Una de las noticias més interessants que de la expresada asamblea ha donat en un telegrama un tipo nocedalero, es la següent:

«Nadie habla de los carlistas.»

Y aixó que vol ser una pica donada al partit carlista, no es més que una planxa monumental.

Perque sent y tot veritat lo del telegrama, ¿sab se-nyor íntegro, per qué ningú parla dels carlistas?

Perque allí oficían de católichs, y obeheixen als bisbes, que son los que manan; perque se someten y s' adhereixen al Congrés sens protestas estemporáneas ni ruidosas; perque no volen convertir un acte católich en arma de partit, y perque com fan lo que deuen, cosa molt corrent, ningú ha de parlar d' ells.

¿Ho enten?

¿Com se coneix que es vosté encare *neófit* en aquestos assumptos!

·*·

Además, la celebritat y nombradía dels seus amichs no es gens ni mica envejable.

Es la celebritat y nom que dona l' escándol.

L' Higinia Balaguer fou anomenada per 16 milions d' espanyols, y va ser condemnada á mort.

·*·

En aquest mon tot té 'l seu fi.

Y molt més prompte alló que no té base ahont apoyarse.

El Diluvio, no content ab l' escándol que doná ab motiu d' aquella noya recullida á las Adoratrices y ab la mort de 'n Rius y Tauler, are ha fet correr la *bola* de que l' Asilo Naval havia ocasionat la mort d' un asilat.

Y aquesta vegada també lo tret li ha sortit per la culata.

Perque 'l públich de Barcelona no l' ha cregut y la Junta del establiment l' ha desmentit ab probas certas y l' ha recomanat als tribunals de justicia perque 'l cridin á comptes.

L' ofici de calumniador té moltes *quebras*.

Aquesta última campanya li ha valgut divorciarse ab la gent sensata que encara feya cas del órgano del libre-pienso.

Continuhi aixís, y haurá de plegar velas.

Perque á aquest pas, ni tindrà entrada en las tabernas.

ANUNCIS

Fábrica
de cotillas de varias classes

— de —

FILLAS DE DUAT

ENVIO A PROVINCIAS

Archs. 4, tenda y Sagristans, 5, 3.º 1.^a
BARCELONA

ACADEMIA ESCOLAR

Universitaria

TAPINERÍA, 25.—BARCELONA

Establiment especial pera alumnos matriculats en l' Institut, Facultats universitarias y Escuelas especiales. — Horas de estudi colectivas, Treballs gràfics, Dormitoris espayosos, Tracte esmerat.

SE ADMETEN INTERNOS Y EXTERNOS

Per la Secretaria 's facilitaran prospectes en que 's donan detalls sobre l' organizació de la Academia.

GENEROS DE PUNT

-- de --

GONZALO COMELLA

3, Carrer de la Boquería, 3.

BARCELONA

TANCAT LOS DIAS DE FESTA

ENQUADERNACIONES

en un día luxosas y senzillas en lo taller de

PENELLA Y BOSCH

Molas, 29, prop la de Fontanella.

BARCELONA

LLANA
y
MANXIULAS

Llibre de molta gresca y que posa de bon humor al més mal-humorat.

PREU: 1 PEsSETA

En aquesta Administració

ESTAMPERÍA

de NTRA SRA. DE LA MERCÉ
de MARIANO DE LA C. CODINA

Taller d'imatges de fusta, de totes classes.

FÁBRICA DE MARCHS

Oleografias, Cromos, Grabats, Felicitacions, Sorpresas, etc.

ENVÍO A LAS AMÉRICAS

Tancat los días de festa.—ARCHS, 7; BOTIGA

EL ESTANDARTE REAL

ILUSTRACIÓ MILITAR CARLISTA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Península, 1 any 7'50 pessetas.

» 6 mesos. 4 »

Extranger y Ultramar, 1 any. 12 »

ADMINISTRACIÓ:

Ronda de l' Universitat, núm. 14 — BARCELONA